

SELETUSKIRI

regionaalministri määruse „Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala vahendite arvelt toetuste andmise tingimused ja kord“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 alusel. Antud eelnõuga kehtestatakse korda kohaldatakse Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi arengukavade ja tegevuseesmärkidega kooskõlas oleva valitsemisala sihtotstarbeliste toetuste andmiseks ettenähtud vahendite kasutamiseks, mida ei ole reguleeritud seaduse ega muu õigusakti (sh riigieelarve seaduse § 53¹ lg 1 alusel kehtestatud määruse), samuti halduslepingu ega haldusaktiga. Toetuse andmise eelduseks on eelarveaastal toetuse andmiseks ettenähtud vahendite kindlaksmääramine valdkonna eest vastutav ministri käskkirjaga ja vastavate vahendite olemasolu ministeeriumi eelarves.

Ehkki eelnõu kehtestatakse uue terviktekstina, ei tehta eelnõuga sisulisi muudatusi kehtiva määruse (§ 2 lõike 1 ja 2) alusel antud toetusliikide tingimuste või korra osas. Eelnõu täiendab senist Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala vahendite arvelt toetuste andmise tingimusi ja korda lisandunud valdkondadega nagu regionaalvaldkond ning maa- ja ruumiloomevaldkond. Eelnõuga lisatakse juurde võimalus anda tegevus- või projektitoetust regionaalse arengu, ruumilise planeerimise kaudu säästliku maakasutuse ning kvaliteetse elu- ja ehitatud keskkonna ja kohalike omavalitsuste võimekuse korraldada ning juhtida kohalikku elu eesmärkide saavutamiseks tegevustoetuse ja projektitoetuse andmise ja kasutamise eesmärgil.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kantsleri nõunik Kevin Kirs (*teenistussuhe lõppenud*), kohalike omavalitsuse osakonna piirkonnajuht Kaur Kaasik-Aaslav (kaur.kaasik-aaslav@agri.ee, 611 3078), KOV õigusvaldkonna juht Martin Kulp (martin.kulp@agri.ee, 5885 1442) ja regionaalarengu osakonna regionaalpoliitika valdkonnajuht Kaire Luht (kaire.luht@agri.ee, 5885 1371). Eelnõule tegi juriidilise ekspertiisi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Jaana Lepik (jaana.lepik@agri.ee, 625 6202) ja eelnõu keeleteimetaja on sama osakonna peaspetsialist Heleri Piip (heleri.piip@agri.ee, 625 6165).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 14-st paragrahvist.

Eelnõu § 1 sätestab määruse reguleerimisala.

Määrusega kehtestatakse riigieelarves Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi (edaspidi *ministeerium*) valitsemisalas sihtotstarbeliste toetuste andmiseks ettenähtud vahendite arvelt „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ (edaspidi *arengukava*) ja tasakaalustatud regionaalse arengu, ruumilise planeerimise kaudu säästliku maakasutuse ning kvaliteetse elu- ja ehitatud keskkonna ja kohalike omavalitsuste võimekuse korraldada ning juhtida kohalikku elu eesmärkide saavutamiseks tegevustoetuse ja projektitoetuse (edaspidi *koos toetus*) andmise ja kasutamise tingimused ning kord.

Määruse alusel saab anda vaid toetusi, mis on seotud Vabariigi Valitsuse 22.06.2023 määruse nr 64 „Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põhimäärus“ (edaspidi *ministeeriumi põhimäärus*) § 5 ministeeriumi valitsemisala valdkonna ülesannete täitmisega ja vastavad ministeeriumi põhimääruse § 6 sätestatud ministeeriumi tegevuse eesmärgile. Samuti peab toetus olema kooskõlas toetatava valdkonna arengukava tegevuste või eesmärkidega.

Määrust kohaldatakse üksnes nende riigieelarves Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas sihtotstarbeliste toetuste andmiseks ettenähtud vahendite kasutamisele, mis on määratud § 3 lõike 1 alusel toetuse andmiseks ministeeriumi, arengukava ja programmide eesmärkide või arengukava tegevussuundade eesmärkide saavutamiseks. See tähendab, et antud määruse alusel antavad toetused on pigem ebaregulaarse või ajutise iseloomuga. Toetuse andmise eeldus on, et minister on toetuse andmiseks mõeldud eelarvevahendid igaks eelarveaastaks käskkirjaga ette näinud ning kinnitanud nende jaotuse toetuseliikide, ministeeriumi, arengukava ja programmide eesmärkide või arengukava tegevussuundade, piirkonna või muul viisil.

Antud määrust ei kohaldata juhtudel, kui toetuse andmise tingimused ja kord on kehtestatud näiteks riigieelarve seaduse või teise õigusakti alusel. Samuti ei kohaldata antud korda välisvahendite eraldamisele.

Eelnõu § 2 sätestab toetatavate tegevuste loetelu vastavalt sellele, kas toetus on tegevus- või projektitoetus.

Lõigete 1 ja 2 kohaselt toetatakse tegevustoetusega taotleja tegevust ja arengut tervikuna, eesmärgiga säilitada või tõsta toetuse saaja võimekust. Eelnõuga laieneb toetuse andmise fookus tegevustele, mis vastavad § 1 lõike 1 punktides 2–5 sätestatud valdkondade eesmärkidele nagu tasakaalustatud regionaalne areng, ruumilise planeerimise kaudu säästlik maakasutus, kvaliteetne elu- ja ehitatud keskkond, kohalike omavalitsuste võimekuse tõstmine, et korraldada ja juhtida kohalikku elu.

Ministeeriumi põhimääruse § 6 kohaselt on ministeeriumi tegevuse eesmärk luua tingimused tasakaalustatud regionaalseks arenguks, sealhulgas ettevõtluse regionaalseks arenguks ja investeringute regionaalselt tasakaalustatud suunamiseks, põllu- ja maamajanduse ning kalanduse jätkusuutlikuks ja mitmekesiseks arenguks ning ligipääsetavuse valdkonna arenguks. Samuti tagada toidu varustuskindlus, ohutu ja nõuetekohane toit ja sööt, hea loomatervise ja -kaitse ning taimetervise ja -kaitse olukord, ruumilise planeerimise kaudu säästlik maakasutus ning kvaliteetne elu- ja ehitatud keskkond. Lisaks veel postside toimimine ning aidata kaasa kohalike omavalitsuste võimele korraldada ning juhtida kohalikku elu.

Sarnaselt kehtivale määrusele antakse põllumajandus- ja kalandusvaldkonnas tegevustoetust üksnes Eesti põllu- ja maamajandussektori huvide esindamiseks üleeuroopalises põllumajandussektori esindusorganisatsioonis COPA-COGECA.

Lõike 3 kohaselt toetatakse projektitoetusega kindla eesmärgi saavutamisele suunatud ajas ja ruumis piiritletud, ühekordset toetuse saaja poolt elluviidavat tegevust või tegevuste kogumit.

Eelnõu järgi antakse projektitoetust sellise tegevuse elluviimiseks, millega panustatakse ministeeriumi põhimääruse, arengukava ja programmide eesmärkide saavutamisse.

Sarnaselt kehtivale korrale on selleks jätkuvalt:

- 1) tark ja kestlik põllumajandus, toidutootmine, toidukultuuri edendamine, maaelu ning ohutu toit ja hoitud keskkond või;
- 2) kestlik kalandus, mis tagab kalandusvaldkonna konkurentsivõime ja kalavarude jätkusuutliku majandamise.

Arvestades, et eelnõu § 1 on võrreldes kehtiva määrusega toetusvaldkondi laiendanud, on projektitoetuseks abikõlblikud ka tegevused, mis panustavad eelkõige järgmiste eesmärkide saavutamisse:

- 1) võimekas, elanikele kvaliteetseid teenuseid tagav, finantsiliselt kestlik kohalik omavalitsus ja toimiv kohaliku omavalitsuse korraldus;

- 2) heade teenuste ja töövõimaluste kättesaadavuse tagamine kõigis kohalikes omavalitsustes;
- 3) piirkondade arengueelduste parem kasutus majanduskasvuks ja elukvaliteedi tõusuks vajalike hüvede kättesaadavus ja piirkondade ühtlasema arengu tagamine läbi iga piirkonna eripäradest tuleneva potentsiaali tõhusa rakendamise või keskuste rolli tugevdamise piirkondlikus arengus ka väljaspool suuremaid linnapiirkondi;
- 4) kohalike omavalitsuste, maakondliku või piirkondliku koostöö edendamine, läbi kohaliku omavalitsuse üksuse, maakonna või piirkondlike arengueesmärkide saavutamise;
- 5) kohalikku elu edendavate kodanikuühenduste, sihtasutuste ja muude ühenduste toetamine, mis aitavad oma põhikirjaliste tegevustega kaasa kohaliku kogukonna võimestamisele ja ministeeriumi eesmärkide saavutamisele;
- 6) piirkondade vaheliste ühendusvõimaluste loomisele ja kindlustamisele;
- 7) ruumilisse planeerimisse luues kõigil planeerimistasanditel eeldused erinevaid arenguvajadusi tasakaalustava, kvaliteetse ja säästliku ruumikasutuse tekkeks läbi avaliku protsessi.

Näiteks kohalike omavalitsuste, regionaalarengu edendamise või piirkondlike koostööprojektide taotluste esitamisel peab tegevus panustama ka regionaalministri 1.12.2023. a käskkirjaga nr 250 kinnitatud „Regionaalse arengu tegevuskava“ p 2 toodud regionaalse arengu probleemide lahendamisele.¹

Lõike 4 kohaselt võib minister (eelnou hetkel regionaalminister) jätkuvalt määrata käskkirjaga prioriteetsed ministeeriumi ja programmide eesmärgid või tegevussuunad, millesse panustamiseks eelarveaastal tegevustoetust ja projektitoetust antakse. Sellisel juhul peab toetuse taotlemisel arvestama ka ministri käskkirjas toodud eesmärgid.

Näiteks määrati 2023. aastal ettenähtud vahendite, mille kogusumma on 465 000 eurot, jaotus tegevuste vahel järgmiselt:

- 1) tegevustoetus Eesti põllu- ja maamajandussektori huvide esindamiseks üleeuroopalises põllumajandussektori esindusorganisatsioonis COPA-COGECA – 130 000 eurot;
- 2) projektitoetus „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ (edaspidi arengukava) eesmärkide saavutamiseks – 335 000 eurot.

Projektitoetuse tegevussuunad, millesse panustamiseks 2023. aastal projektitoetust anti ning projektitoetuse andmiseks ettenähtud eelarvevahendite jaotus määrati järgmiselt:

- 1) põllumajandustootjate kestlike toidusüsteemide ja keskkonnavalise teadlikkuse suurendamine – 80 000 eurot;
- 2) põllumajandustootjate agroturismi alase võrgustiku arendamine – 70 000 eurot;
- 3) kohalike omavalitsuste esindajate tervislike eluviise propageeriva sporditegevuse korraldamine ja koordineerimine – 50 000 eurot;
- 4) maale elama asumist soodustavate ürituste korraldamine ja koordineerimine – 30 000 eurot;
- 5) ekspordile suunatud mahetootjate võrgustiku arendamine – 40 000 eurot;
- 6) Eesti esindamise korraldamine rahvusvahelistel võistlustel Bocuse d'Or Europe 2024 ja IKA Culinary Olympics 2024 – 40 000 eurot;
- 7) Eesti esindamise toetamine 2023. aastal Lätis toimuval 68. künni maailmameistrivõistlusel – 10 000 eurot;
- 8) XIII noorte laulu- ja tantsupeol Eesti piirkondade toidupärandist inspireeritud toiduala korraldamine – 15 000 eurot.

Eelnõu § 3 sätestab eelarveaastal toetuse andmiseks ettenähtud vahendite kindlaksmääramise korra. Eelnõu ei tee võrreldes kehtiva korraga olulisi muudatusi. Valdonna eest vastutav minister määrab igaks eelarveaastaks toetuste andmiseks ettenähtud eelarvevahendid ning nende jaotuse toetuseliikide, ministeeriumi, arengukava ja programmide eesmärkide või arengukava tegevussuundade, piirkonna või muul asjakohasel põhjendatud alusel. Käskkirjas kajastatakse ka

¹ Leitav: <https://www.agri.ee/regionaalareng-planeeringud/regionaalareng-ja-poliitika/regionaalpoliitika-kujundamine>

regionaalvaldkonnas ning maa- ja ruumiloomevaldkonnas toetatavateks tegevusteks ettenähtud vahendid.

Lõikes 2 täpsustab eelnõu juhtusid, kui toetuse taotlemise õigust ei teki. Toetuse taotlemise õigust ei teki, kui asjakohase abi andmist ei ole lõike 1 alusel eelarveaastal ette nähtud või ministeeriumi eelarves puuduvad taotletavaks tegevuseks vabad eelarvevahendid. Seega olukorras, kus ministeeriumi eelarves puuduvad taotletavaks tegevuseks vabad eelarvevahendid, tagastab ministeerium toetuse taotluse koos antud sättes toodud põhjendusega.

Eelnõu § 4 sätestab riigiabi ja vähese tähtsusega abi tingimused. Eelduslikult ei anta selle korra alusel riigiabi, kuid see sõltub siiski konkreetsest toetusest või toetuse saajast. Kui määruse alusel antav toetus peaks osutama riigiabiks või vähese tähtsusega abiks, juhendatakse abi andmisel maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduses, kalandusturu korraldamise seaduses, konkurentsiseaduses ning Euroopa Liidu asjakohastes õigusaktides sätestatud riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmisetingimustest.

Näiteks vähese tähtsusega abi suhtes tuleks juhendada Euroopa komisjoni määrusest (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023), mille peamine muudatus võrreldes Euroopa Komisjoni määrustega nr 1407/2013 on ülemmäära tõstmine ettevõtte kohta 200 000 eurolt 300 000 eurole kolme aasta jooksul, et võtta arvesse inflatsiooni.

Üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi korral juhendatakse komisjoni määrusest (EL) 2023/2832, 13.12.2023, Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta.

Kalamajandusliku vähese tähtsusega abi puhul lähtutakse komisjoni määrusest (EL) nr 717/2014, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes kalandus- ja vesiviljelussektoris.

Eelnõu § 5 sätestab nõuded toetuse taotlejale.

Võrreldes kehtiva määrusega on eelnõuga lisatavad lõiked 1 ja 2 üldnõuded, mis kehtivad kõikide taotlejate suhtes. Lõiked 3 ja 4 on täiendavad tingimused põllumajandussektori esindusorganisatsiooni COPA-COGECA ja kestliku põllumajanduse, toidutootmine, maaelu, ohutu toidu ja hoitud keskkonna ning kestliku kalanduse projektitoetuse taotlemisel.

Lõigete 1 ja 2 kohaselt võib taotlejaks olla kohaliku omavalitsuse üksus, mittetulundusühing, sihtasutus või muu ühing, kelle põhikirjaline tegevus on mõeldud avalike ja ühiskondlike huvide edendamiseks, ning mis on kooskõlas ministeeriumi eesmärkidega ja kui toetuse kasutamine panustab §-s 1 lõikes 1 sätestatud eesmärkide saavutamisse.

Taotleja peab vastama järgmistele nõuetele:

- 1) taotleja majandusaasta aruanded on esitatud tähtajaks avalikku registrisse või on nende mitteesitamine mõjuvalt põhjendatud;
- 2) taotlejaks ei ole füüsiline isik, erakond, äriühing ega ametiühing;
- 3) tal ei ole riiklikku maksuvõlga summas, mis ilma intressita on 100 eurot või sellest suurem, või on riikliku maksuvõla tasumine ajatatud;
- 4) ta on varem riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud või tasunud toetuse tagasimaksmise ajatamise käigus tekkinud tagasimaksed ettenähtud summas;
- 5) tema suhtes ei ole algatatud likvideerimismenetlust ega välja kuulutatud pankrotti või algatatud sundlõpetamist ja talle ei ole pankrotiseaduse kohaselt nimetatud ajutist pankrotihaldurit ning tal ei ole kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust;

6) taotleja on nõuetekohaselt täitnud ministriumiga varem sõlmitud riigieelarvelise toetuse lepingu või otsuse tingimusi.

Lõike 3 kohaselt võib § 2 lõikes 1 sätestatud põllumajandussektori esindusorganisatsiooni COPA-COGECA tegevustoetust taotleda mittetulundusühing, kelle tegevuse korraldus ja rahastatus võimaldavad tal esindada Eesti põllu- ja maamajandussektori huve üleeuroopalises põllumajandussektori esindusorganisatsioonis:

- 1) kelle liikmeteks on põllumajandustootjaid, põllumajandussaaduste töötlejaid, metsa- ja maamajandusettevõtjaid ühendavad ühingud ning
- 2) kelle põhikirjaline tegevus on suunatud põllu- ja maamajandussektori edendamisele, soodsa ettevõtluskeskkonna kujundamisele ning ühistegevuse arendamisele.

Lõike 4 kohaselt § 2 lõike 2 sätestatud projektitoetust võib kestliku põllumajanduse, toidutootmine, maaelu, ohutu toidu ja hoitud keskkonna ning kestliku kalanduse valdkonnas taotleda mittetulundusühing,

- 1) kelleks on põllumajandustootjad, põllumajandussaaduste töötlejad, metsa- ja maamajandusettevõtjad, kalandusvaldkonna ettevõtjad või neid ühendavad ühingud ning
- 2) kelle põhikirjaline tegevus on suunatud põllu- ja maamajandussektori või kalandussektori edendamisele ning ühistegevuse arendamisele.

Lõike 5 kohaselt võib taotleja tegevuse elluviimisse kaasata partneri avalikust, era- ja mittetulundussektorist. Partner peab vastama taotleja nõuetele.

Lõike 6 kohaselt võib minister § 2 lõikes 4 nimetatud käskkirjas otsustada selle programmi eesmärgi, tegevussuuna või muu asjakohase aluse, mille puhul võivad projektitoetuse taotluse esitada üksnes kaks või enam taotlejat ühiselt. Tegemist on kehtiva määruse § 5 lõike 3¹ sättega sisuliselt muutmata kujul.

Eelnõu § 6 sätestab abikõlblike kulude loetelu.

Võrreldes kehtiva määrusega on selgemalt täpsustatud kululiike, mida eelkõige loetakse abikõlblikuks. Loetelu ei ole ammendav ja täpne abikõlblike kulude liik sõltub tegevuse või projektiga seotud eesmärkidest.

Abikõlblikeks kuludeks on eelkõige:

- 1) plaanitud tegevuse elluviimisega otseselt seotud kulud;
- 2) taotleja toetuse kasutamisega seotud töötajate töötasud;
- 3) eksperditasud (konkreetsete mõõdetavate tööülesannete tegemiseks piiratud aja vältel);
- 4) tegevusega seotud ürituste ja koolituste korraldamise kulud;
- 5) analüüside, strateegiate ning arengukavade ja andmebaaside koostamise, haldamise ja hooldamisega seotud kulud;
- 6) toetatava tegevusega seotud trüki- ja digimaterjalide väljaandmisega seotud kulud ja teavitustegevuse kulud (sealhulgas veebileht, kampaaniate korraldamine jmt);
- 7) toetatava tegevusega seotud ning eesmärkide elluviimiseks vajalikud sisseostetavad teenused (näiteks õigusabi, notaritasud, tehnilise ja finantsekspertsiisi kulud, raamatupidamiskulud jmt), mis peavad sellisena olema kavandatud ka taotluse eelarves;
- 8) tegevuse elluviimisega seotud kontori üüri-, side-, transpordi- ja kommunikatsioonikulud toetuse saaja juures kehtestatud kulude kalkuleerimise korra kohaselt;
- 9) tegevuse elluviimisega seotud vara soetamine (vahendid, seadmed), mille vajadus ja edasine kasutamine põhjendatakse taotluses;
- 10) tegevused, mis on mõeldud taotleja omandis või ministriumis oleva vara säilimiseks või parandamiseks;
- 11) riiklikud maksud ja lõivud, mida Eesti riik ei tagasta (näiteks käibemaks);
- 12) muud tegevusega seotud taotluse eelarves fikseeritud ja põhjendatud kulud.

Võrreldes kehtiva määrusega on täiendatud ka mitteabikõlblike kulude loetelu.

Abikõlblik ei ole lisaks kehtivale korrale ka:

1. Toetuse saajaga seotud isikute huvide konflikti olukorras tehtud kulud, sh tehingud juhatuse liikmele kuuluva äriühinguga. See tähendab, et välistatud peavad olema seosed nii taotleja kui ministeeriumi vahel, samas tagatud ka taotleja organisatsiooni sisene huvide konflikti vältimine. Näiteks, kui ilmneb, et toetuse saaja on teinud toetusrahaga tehingu, mida ta õigusaktidest tulenevalt poleks tohtinud teha, loetakse selle tehingu kulu abikõlbmatuks ja ministeeriumil on õigus nõuda kuluga seotud toetuseosa tagasi või vähendada selle arvelt toetuse väljamaksmist.
2. Organisatsiooni juhtimiskulu, mis ei ole seotud konkreetse toetatava tegevuse või projekti töötasuga. Toetus ei ole mõeldud organisatsiooni üldiste (juhtimis)kulude katmiseks ja selle arvelt ei saa maksta ka lisa- või tulemustasusid.
3. Kinnisvara soetamise kulu, kuivõrd antud meetme alusel antava toetuse maht, laad ega eesmärk ei ole saa olla suunatud kinnisvaraga seotud majandustegevusele.
4. Toetuse reserveerimine ootamatute kulude katteks, kuivõrd toetuse arvelt ei saa kasvatada omakapitali ega reserve.

Välja on jäetud viide tolli-, sisseveo- või muule maksule, mida hüvitatakse, tasaarveldatakse või kustutakse muul moel ning mis ei moodusta osa Eesti maksusüsteemist. Nimetatud kulusid antud meetmest eraldatud tegevus- või projektitoetustes esinenud ei ole. Kui antud kululiik peaks esinema, tuleb selle abikõlblikkust hinnata konkreetse tegevuse või projekti kontekstis ja endiselt saab seda lugeda mitteabikõlblikuks lõike 1 alusel, kui ta peab olema mõistlik, selge ja üksikasjalikult kirjeldatud, majanduslikult otstarbekas ja toetuse eesmärgi saavutamiseks vajalik.

Eelnõu § 7 sätestab üldised alused toetuse suurusele.

Antud määrusega ei määratleta kindlat toetuse piirmäära. Valdkonna eest vastutav minister võib määrata käskkirjaga eelarveaastal ühe toetuse taotluse kohta antava toetuse maksimaalse suuruse, sealhulgas ministeeriumi, arengukava ja programmide eesmärkide kaupa.

Toetuse suurus sõltub ministeeriumi eelarvelistest võimalustest ja taotletavast toetuse eesmärgist. Ministeerium ei ole kohustatud eelarveaastaks antud määruse alusel eraldatavaid toetusvahendeid ette nägema ega neid ka käskkirjas ettenähtud mahus eraldama.

Eelnõu § 8 sätestab taotluse esitamise korra.

Ministeerium teatab oma veebilehel taotluse esitamise tähtaja ning prioriteetsed eesmärgid, mille saavutamiseks ning tegevussuunad, millesse panustamiseks toetuse taotlusi oodatakse. Kui taotlus toetusele ja eesmärgile, mille jaoks pole vooru avatud, esitatakse ministeeriumile elektrooniliselt, võetakse see menetlusse esimesel võimalusel ja kontrollitakse selle vastavust määruse nõuetele.

Taotlus esitatakse elektroonilisel kujul esindusõigusliku isiku poolt allkirjastatuna ja see peab vastama haldusmenetluse seaduse (edaspidi *HMS*) § 14 sätestatud nõuetele. Taotluse vorm avaldatakse ministeeriumi veebilehel, kuid taotluse võib esitada ka muul vormil. Taotluse menetlemisel ja vajadusel puuduste kõrvaldamisel juhindub ministeerium haldusmenetluse seadusest ja käesolevast määrusest.

Eelnõu § 9 sätestab täpsemalt taotlusele esitatavad nõuded

Lõike 1 kohaselt peavad kõik taotlused sisaldama:

- 1) HMS § 14 lõike 3 punktides 1–4 nimetatud andmeid, registrikoodi, pangarekvisiidid ning esindusõigusliku isiku nime ja allkirja.

- 2) lisaks tuleb taotluses esitada koos põhjendustega kavandatava tegevuse või projekti eesmärk, üksikasjalik kirjeldus ja elluviimise algus- ja lõpptähtpäev ning vajadusel täpsem ajakava;
- 3) oodatava tulemuse kirjeldus ning toetusega seotud tegevuse või projekti elluviimisega kaasnev mõju;
- 4) kavandatava tegevuse või projekti kogumaksumus ning taotletava toetuse suurus;
- 5) mõistlike ja tegevuse või projekti elluviimiseks ning tulemuse saavutamiseks vajalike kulude eelarve kululiikide kaupa;
- 6) andmed kaastatud partnerid ja nende panuse kohta;
- 7) kinnitus maksuvõla puudumise kohta.

Lõike 2 kohaselt esitab § 2 lõikes 1 sätestatud põllumajandussektori esindusorganisatsiooni COPA-COGECA tegevustoetuse taotleja esitab taotluses lisaks andmed selle kohta, kui suurt osa põllu- ja maamajandussektorist taotleja otseselt või kaudselt esindab, samuti selle kohta, milline on tema kogemus sektori huvide esindamisel üleeuroopalises põllumajandussektori esindusorganisatsioonis COPA-COGECA.;

Lõikes 3 sätestatud andmed riigiabi või vähese tähtsusega abi osas ei ole võrreldes kehtiva korraga muutunud. Taotleja esitab lisaks:

- 1) teabe selle kohta, kas taotleja on autonoomne ettevõtja, partnerettevõtja või seotud ettevõtja;
- 2) teabe taotleja kontserni liikmete ja taotleja üle lepingu või muul alusel valitsevat mõju omava ettevõtja kohta.

Eelnõu § 10 sätestab taotluse ja taotleja formaalse vastavuskontrolli läbiviimise korra ning taotluse hindamise korra.

Eelnõu liidab kokku kehtiva § 10 ja 11. Sisulisi muudatusi eelnõu võrreldes kehtiva määrusega ette ei näe, kuid täpsustab taotluse ja taotleja vastavuse tingimusi.

Lõike 1–3 kohaselt hinnatakse taotluse menetlemisel esmalt taotleja ja taotluse nõuetele vastavust ning seejärel taotluse sisulist põhjendatust. Ministeerium vaatab taotluse HMS § 14 ja § 15 kohaselt läbi ning kui tegemist on käesoleva määruse § 8 lõikes 1 sätestatud voorulise taotlusega, siis kontrollitakse ka selle esitamise tähtaegsust. Taotluse esitamisel kontrollitakse nõutavate dokumentide olemasolu, taotluses esitatud andmete õigsust ja taotleja vastavust toetuse saamiseks esitatud nõuetele. Taotluse või taotleja mittevastavaks tunnistamise korral taotlus edasisele hindamisele ei kuulu.

Taotlus menetletakse üldjuhul kuni kahe kuu jooksul sõltuvalt taotluse keerukusest (määruse eelnõu § 12 lg 7). Määruse § 8 lõikes 1 sätestatud voorulise taotlemise puhul algab tähtaja kulgemine vooru lõppemise tähtpäevast, muul juhul alates taotluse ministeeriumile esitamise hetkest. Põhjendatud juhtudel võib ministeerium HMS § 33 lg 5 arvesse võttes menetlustähtaega pikendada.

Kui taotluses esineb §-s 10 sätestatud vormilisi puudusi või esineb muu HMS § 15 lg 2 sätestatud puudus, antakse taotlejale puuduste kõrvaldamiseks aega vähemalt viis tööpäeva. Kui taotleja ei kõrvalda puudusi etteantud tähtajaks, võib taotluse jätta sisuliselt hindamata ja selle taotlejale tagastada. Puuduste kõrvaldamiseks antav aeg võib olla ka pikem, kui toetuse iseloom seda võimaldab. Menetlustähtaja kulgemine peatub puuduste kõrvaldamise ajaks, välja arvatud juhul, kui vooru iseloom seda vahendite kasutamise tähtaja, taotlejate võrdleva paremusjärjestuse koostamise või muul põhjusel pikendada ei võimalda.

Lõiked 4 ja 5 sätestavad taotluse sisulise hindamise tingimused ja korra. Ministeerium hindab nõuetekohase taotluse vastavust käesoleva määruse tingimustele, eelkõige § 2 sätestatud toetatava tegevuse ja § 5 sätestatud abikõlblikkuse tingimustele ning moodustab hindamise tulemusel taotluste paremusjärjestuse.

Taotluse hindamisel eelistatakse taotlust, milles kavandatud tegevuste elluviimisega panustatakse paremini § 1 sätestatud programmide või ministeeriumi eesmärkide ning § 2 lõigetes 1 ja 2 loetletud tegevuste eesmärkide saavutamisse ning mille elluviimise tulemusena need eesmärgid suurema tõenäosusega saavutatakse.

Nimetatud hindamise korda kohaldatakse kõigile laekunud taotlustele ehk nii tegevus- kui projektitoetuse taotluste hindamisel. Taotluse sisuline hindamine toimub üldjuhul lõikes 7 sätestatud hindamiskomisjoni poolt. Vajadusel kaasatakse ministeeriumi osakondi või valitsemisala asutusi.

Lõige 6 on eritingimus § 2 lõikes 2 sätestatud põllumajandussektori esindusorganisatsiooni COPA-COGECA tegevustoetuse taotluste hindamise kohta. Sellise taotluse puhul eelistatakse sellise mittetulundusühingu taotlust, kes esindab otseselt või kaudselt suuremat osa põllu- ja maamajandussektorist ning kellel on suurem kogemus sektori huvide esindamisel üleeuroopalises põllumajandussektori esindusorganisatsioonis COPA-COGECA. Eelnõuga sättes sisulisi muudatusi ei tehta.

Lõike 7 kohaselt võib taotluste hindamiseks moodustada hindamiskomisjoni, mis koosneb vähemalt kolmest liikmest, kellel on head teadmised strateegilistest dokumentidest või ministeeriumi vastavavaldkonna eesmärkidest. Üks hindamiskomisjoni liige peaks olema toetusega seotud valdkonna asekanstler või üks toetuse andmisega seotud valdkonna osakonna esindaja.

Eelnõu § 11 sätestab taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise tingimused ning korra.

Eelnõu ei tee sättes võrreldes kehtiva määrusega sisulisi muudatusi.

Lõige 1 sätestab tingimused tegevustoetuse ja projektitoetuse taotluste rahuldamiseks. Nõuetekohased taotlused rahuldatakse paremusjärjestuse alusel. See tähendab, et ka nõuetekohased projektitoetuse taotlused rahuldatakse eelarve piires paremusjärjestuse alusel ja kõik madalama, kuid siiski positiivse hinde saanud projektid ei pruugi rahastust saada. Täpsemad kriteeriumid võib sõnastada ka taotlusvooru käskkirjas vastavalt projektide iseloomule.

Lõike 2 järgi määratakse taotluse rahuldamise otsusega isikud, kellega alustatakse läbirääkimisi toetusraha kasutamise lepingu sõlmimiseks. Taotleja peaks nimetatud isiku(d) andma teada juba taotluses. Ministeeriumi poolne kontaktisik nimetatakse otsuses.

Lõike 3 kohaselt kui taotluse nõuetekohasuse kontrollimise käigus tehakse kindlaks, et taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta vähemalt ühele toetuse saamiseks esitatud nõudele, või taotluse rahuldamiseks puuduvad § 3 lõikes 1 nimetatud eelarvevahendid, jäetakse taotlus rahuldamata. Erinevalt kehtivast korrast näeb eelnõu selge alusena taotluse rahuldamata jätmiseks ka eelarvevahendite puudumise või voorulise taotlemise puhul lõppemise taotletavaks tegevuseks. Seeläbi ei saa taotlejal tekkida ettemääratud õigustatud ootust toetuse saamisele. Välja kuulutatud voorulise taotlemise puhul võib eelarvevahendite lõppemine positiivselt hinnatud projekti puhul olla rahuldamata jätmise aluseks juhul, kui taotleja ei nõustu taotluse osalise või tingimusliku rahuldamisega (täpsemalt lõikes 5). Vahendite puudumisest või lõppemisest peab ministeerium taotlejat teavitama.

Lõike 4 kohaselt olukorras, kui hindamistulemuste alusel välja valitud taotlust ei ole võimalik täies ulatuses rahuldada, sest taotletava toetuse suurus ületab selleks taotlusvooruks või § 2 lõike 3 kohaselt kehtestatud prioriteetse eesmärgi saavutamiseks või tegevussuunda panustamiseks ettenähtud vahendite või § 3 lõikes 2 nimetatud eelarvevahendite jääki, võib toetuse summat

vähendada tingimusel, et saavutatakse tegevuse eesmärgid. Kui taotleja ei ole nõus toetuse summa vähendamisega, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus.

Lõike 5 kohaselt kui taotluse täies ulatuses rahuldamine ei ole põhjendatud, võib taotleja nõusolekul teha taotluse osalise rahuldamise otsuse. Kui taotleja ei ole nõus taotluse osalise rahuldamisega, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus.

Lõike 6 kohaselt teeb valdkonna eest vastutav minister teeb taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse hiljemalt kahe kuu jooksul alates selle esitamisest või voorulise taotlemise korral esitamise tähtpäevast. Tähtaega võib pikendada kuni 30 tööpäeva, teavitades sellest taotlejat.

Eelnõu § 12 sätestab toetusraha kasutamise tingimuste kokkuleppe sõlmimise korra

Võrreldes kehtiva määrusega eelnõu toetuse raha kasutamise tingimuste kokkuleppimisel erisusi ei sätesta.

Toetusraha kasutamise täpsemad tingimused lepatakse kokku toetusraha kasutamise lepingus, mille sõlmivad ministeerium ja toetuse saaja kahekümne tööpäeva jooksul alates taotluse rahuldamise või osalise rahuldamise otsuse tegemisest.

Kokkulepe peab sisaldama vähemalt järgmist infot:

- 1) toetuse kasutamise eesmärk;
- 2) tegevuse elluviimise tingimused ja tähtaeg;
- 3) toetuse maksmise tingimused ja kord;
- 4) toetuse kasutamise aruande esitamise kord ja vastutus lepingu rikkumise eest;
- 5) toetuse mittesihipärase kasutamise korral selle tagasimaksmise tingimused ja kord;
- 6) kasutamata jäänud toetuse osa tagastamise tingimused ja kord.

Kui toetust ei õnnestu toetusperioodi jooksul ära kasutada, peab toetuse saaja tagastama lepingus sätestatud toetuse kasutamise perioodil kasutamata jäänud projektitoetuse osa ministeeriumile kümne tööpäeva jooksul lepingu lõppemisest arvates. Juhul, kui projektitoetusest jääb kasutamata vähem kui 100 eurot, siis kasutamata jäävat osa tagastama ei pea. Sätet on ennekõike mõeldud olukordadeks, kus tähtaegselt ei jõuta taotletud tegevusteks mõeldud vahendeid eesmärgipäraselt ära kasutada. Toetusotsusega seotud rikkumiste menetlemine toimub eelnõu § 14 alusel.

Kui toetus on vähese tähtsusega abi või riigiabi, selgitab ministeerium välja selle riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrisse kandmise vajaduse. Kui toetuse kandmine riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrisse on vajalik, korraldab ministeerium ka registrisse kandmise. Näiteks Põllumajanduse grupierandi (EL) 2022/2472 ja põllumajanduse suuniste alusel antavat riigiabi eelnõu valmimise hetkel registrisse ei kanta.

Eelnõu § 13 viitab ministeeriumi õigusele tunnistada toetusotsuse selle rikkumise korral kehtetuks.

Ministeeriumil on õigus tunnistada toetuse andmise otsus täielikult või osaliselt kehtetuks sõltuvalt rikkumise ulatusest (HMS § 64 jj). See tähendab, et ministeerium teostab toetuse andjana järelevalvet toetuse kasutamise eesmärgipärasuse ja lepingule vastavuse üle. Samuti teostab toetuse andja järelevalvet lepingus sätestatud aruandluse õigsuse üle. HMS § 69 lõike 1 kohaselt tagasiulatuvalt kehtetuks tunnistatud haldusakti alusel isikule üle antud asi, raha või muu soodustus tagastatakse või hüvitatakse eraõiguses alusetu rikastumise kohta kehtivate sätete kohaselt. Seega, kui ilmneb, et toetust ei ole mittenõuetekohaselt kasutatud või toimub lepingu rikkumine, võib ministeerium alata toetusotsuse muutmise või kehtetuks tunnistamise ja nõuda toetuse tagastamist ulatuses, millises mahus raha ei kasutatud vastavalt määruse või lepingu tingimustele. Ulatuses, milles ei ole toetuse tagasinõudmise tingimused ja kord reguleeritud toetuse andmise lepinguga, kohaldatakse võlaõigusseaduse 52. peatükis sätestatud.

Ministeerium võib välja makstud toetuse osaliselt või täielikult tagasi nõuda eelkõige juhul, kui:

- 1) toetuse saaja on kasutanud toetust mitteabikõlblike kulude hüvitamiseks;
- 2) toetuse saaja on esitanud valeandmeid;
- 3) toetuse saaja on kasutanud toetust teisel otstarbel, kui oli märgitud taotluses või ei vasta kasutamine korra eesmärkidele;
- 4) toetuse saaja ei esita aruannet;
- 5) toetuse saaja on jätnud täitmata mõne muu lepingulise kohustuse.

Eelnõu §-ga 14 tunnistatakse maaeluministri 19. jaanuari 2021. a määrus nr 10 „Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala vahendite arvelt toetuste andmise tingimused ja kord“ kehtetuks. Kehtiva korra alusel antud toetusotsustele, mille tegevused pole lõppenud, kohaldatakse HMS § 5 lõike 5 alusel toetuse andmise otsuses ja lepingus kokku lepitud tingimusi edasi ka eelnõu jõustumise järgselt.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määruse muudatus tagab ministeeriumi valitsemisalas sihtotstarbeliste toetuste andmiseks ettenähtud vahendite jaotamisel läbipaistvuse, ühetaolise kohtlemise, avalikkuse ja proportsionaalsuse ka harva esinevatele toetuse taotlustele, mille andmiseks ei ole kehtestatud eraldiseisvat toetuse andmise tingimusi või korda või mille andmine ei tulene muust õigusaktist. Eelnõu on kehtiva määrusega võrreldes universaalsema loomuga ja loob võimaluse anda ajutise iseloomuga ühekordse taotluse või voorupõhiseid toetuseid vajadusel ka regionaal- ning maa- ja ruumiloomevaldkonnas.

Antud eelnõuga kehtestatavat tingimusi ja korda ei saa kohaldada teistele perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse või välissuhtlemisseaduse alusel antavale toetusliigile ega teistele riigieelarve seaduse alusel reguleeritavatele toetusliikidele.

Määrusega ei kaasne muid mõjusid.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too endaga kaasa lisategevusi ega -kulutusi riigieelarve vahenditest, samuti ei kaasne määruse rakendamisega tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja saadetakse arvamuse esitamiseks Eesti Aiandusliidule, Eesti Kulinaaria Instituudile, Eesti Lihaveisekasvatajate Seltsile, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eestimaa Talupidajate Keskliidule, Eesti Maaturismi ühingule, Eesti Peakokkade Ühendusele, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eesti Toiduainetööstuse Liidule, Mahepõllumajanduse Koostöökogule, Eesti Leader Liidule, mittetulundusühingule Eesti Külaliikumine Kodukant ja Organic Estoniale.